

Position Paper Stichting Gezondheid op 1

Onderwerp: Stand van zaken en voortgang in het VTH-stelsel

Voor: Rondetafelgesprek Commissie Infrastructuur en Waterstaat

Datum: 30 januari 2025, 10:00 – 12:00 uur

In het kort

Stichting Gezondheid op 1 roept op tot drie cruciale verbeteringen in het VTH-stelsel:

1. **Stel een onafhankelijke autoriteit Gezondheid in – mét mandaat.**
2. **Geef omwonenden een echte plek aan tafel.**
3. **Doorbreek de macht van de 'toxic lobby'.**

Over Stichting Gezondheid op 1 (www.gezondheidop1.com)

Stichting Gezondheid op 1 zet zich in voor een gezonde, veilige leefomgeving voor mens, dier en natuur. Wij bestrijden vervuiling en ondersteunen duurzame oplossingen. Uitstoot, stank, herrie en afval van industrieën vormen een ernstig probleem voor omwonenden, met negatieve gevolgen voor hun leefomgeving en gezondheid.

Ons werk bestaat uit samenwerking met tal van andere omwonenden die door het hele land heen in de knel zitten, we werken samen met juristen, NGO's en overheden. We organiseren campagnes, rechtszaken en acties, spreken op scholen en universiteiten en laten ons zien, daar waar het zinvol is. Wij bieden een platform aan burgers om gezamenlijk op te treden tegen vervuilende industrieën en falend overheidsbeleid.

Het huidige VTH-stelsel (Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving) functioneert niet naar behoren en maakt ons werk noodzakelijk.

Probleemanalyse: Omwonenden niet gehoord

In heel Nederland ervaren omwonenden ernstige overlast van industriële activiteiten. Van Chemours in Dordrecht tot Tata Steel in IJmuiden en de asfaltcentrale in Nijmegen en op veel andere plaatsen die misschien minder in het nieuws zijn, maar waar de nood ook hoog is, zoals bij SABIC Bergen op Zoom: overal horen we hetzelfde verhaal. Mensen die het eerst te maken hebben met vervuiling worden als laatste gehoord, of helemaal genegeerd. Dagelijks ontvangen wij meldingen van burgers die vastlopen in een systeem dat hun belangen negeert.

Het VTH-stelsel schiet tekort in:

- **Toezicht:** Overheden falen in het handhaven van regels. De risico's van ongewijzigd beleid en/of een te traag veranderingsproces maken slachtoffers etc, wanneer dringt dat besef werkelijk door?
- **Inspraak:** Omwonenden worden nog steeds niet serieus genomen – ondanks de vele praten-om-het praten- en dus- tijdrovende-dure-overlegtafels.
- **Onafhankelijkheid:** Politieke en economische belangen wegen zwaarder dan volksgezondheid.

Drie noodzakelijke verbeteringen

---

1. Stel een onafhankelijke autoriteit Gezondheid in

Een onafhankelijke 'Autoriteit Gezondheid' moet worden opgericht met een mandaat van de overheid. Deze autoriteit zou alle beslissingen binnen het VTH-stelsel moeten toetsen op gezondheidsaspecten en als vanzelfsprekend boven alle partijen staan. Gezondheid mag immers niet (langer meer) ondergeschikt zijn aan economische en politieke belangen.

Bestaande instanties zoals ILT, RIVM, de Commissie MER en de Gezondheidsraad leveren waardevol werk, maar hebben niet de onafhankelijkheid of slagkracht om gezondheidsrisico's effectief te waarborgen. Een nieuwe autoriteit is essentieel om de focus op volksgezondheid structureel te verankeren.

2. Geef omwonenden een echte plek aan tafel

Omwonenden zijn de eerste slachtoffers van industriële vervuiling, maar hun stem wordt genegeerd. "Wij begrijpen uw verhaal", "U wilt te snel", "Er is meer onderzoek nodig", "U bent bij ons aan het verkeerde adres, wij gaan hier niet over," zijn de mantra's die wij keer op keer – en al jarenlang – horen.

Participatieprocedures zijn vaak schijninspraak, waarin economische belangen domineren. Wij pleiten voor:

- **Structurele vertegenwoordiging:** Omwonenden moeten als volwaardige partners worden betrokken bij vergunningprocedures en toezicht.
- **Inspraak met impact:** Hun input moet daadwerkelijk invloed hebben op besluiten.

Dit vereist een fundamentele herziening van participatiemodellen om de stem van omwonenden recht te doen.

3. Doorbreek de macht van de 'toxic lobby'

Industriële bedrijven oefenen een onevenredig grote invloed uit via lobbyisten, communicatieafdelingen en juridische adviseurs. Deze 'toxic lobby' werkt achter de schermen om beleid en handhaving te verzwakken. Omwonenden missen uiteraard de middelen om hier tegenin te kunnen gaan.

Wij pleiten voor:

- **Meer transparantie:** Openbaarmaking van alle contacten tussen bedrijven en overheden.
- **Strengere regelgeving:** Beperking van ondoorzichtige lobbyactiviteiten.
- **Gelijke toegang:** Burgers moeten dezelfde toegang tot besluitvorming krijgen als bedrijven.

Conclusie

Het VTH-stelsel faalt in zijn belangrijkste taak: het beschermen van de volksgezondheid en leefomgeving. De voorgestelde verbeteringen zijn noodzakelijk om deze structurele tekortkomingen aan te pakken.

Wij roepen de commissie op om:

- Prioriteit te geven aan de oprichting van een onafhankelijke Autoriteit Gezondheid – een autoriteit mét mandaat.
- Procedures aan te passen zodat omwonenden een gelijkwaardige stem krijgen en hun – beter gezegd: óns aller – gezondheid voorop staat.
- De macht van de ‘toxic lobby’ te beperken en transparantie te vergroten.

Een gezond leefmilieu is een grondrecht. Het is tijd om dit recht te beschermen.

Nú. Gezondheid op 1!

Namens Stichting Gezondheid op 1,

Antoinette Verbrugge, directeur